

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Cleric[us] hic aliquid propriu[m] prohibetur habere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

quarta, & sexta feria à 2. vino & à carne penitus jejunare, & ultra lugenda nequaquam committere.

1 ¶ **Omni secunda**] Apud *Lyppem*, & in aliquot vetustis *Gratian* exemplaribus legitur, omni secunda, & sexta feria: in uno autem, omni quarta, & sexta feria.

2 ¶ **A vino**] In *Pannormia* est, aut à vino, aut à carne: apud *Roem*, à vino aut aceto.

Qui autem excommunicatus communicant, pro modo peccati poenitentiam accipiant.

C. CX. ¶ **Tro modo peccati poenitentur**, qui excommunicati communicant.

Unde *Urbanus II.* *Generaldo* à *Constantiensi Episcopo*.

Sanctis b quippe canonibus cautum constat, ut qui excommunicatis communicaverit, excommunicetur. Ipsius e tamen poenitentia, atq; absolutionis modos eo moderamine decernimus, ut quicunq; seu ignorantia, seu timore, seu necessitate negotii cuiusquam maximi, & maxime necessarij, eorum se convictu, salutatione, oratione, osculatione d contaminaverint, cum minoris poenitentia medicina societatis nostrae participationem e fortiantur. Eos vero, qui aut spontaneè, aut negligenter incidierint, sub ea volumus disciplinae coercitione f suscipi, ut ceteris metus incutiatur.

CAUSA XII.

Vidam clerici propria relinquere volunt: de suis & ecclesia rebus testamentum faciunt: de rebus ecclesie nulla largiuntur.

- 1. Modo primum quaritur, utrum liceat clericis proprium habere.
- 2. Secundo, an res ecclesie, quae ab eis data sunt, possint constare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.
- 3. Tertio, si ante tempus ordinationis sua, qui nihil habere videbantur, & post ordinationem aliqui invenisse noscuntur, an possint ea relinquere quibus valuerint: an non.
- 4. Quarto, si de suis & ecclesie rebus aliqua acquisivisse noscuntur, an utrique communitur, an singulariter ecclesie, vel sacerdoti, iure proveniant.
- 5. Quinto, si testamenta a liceat eis conficere.

QVAESTIO I.

Clericos nihil possidere, multis auctoritatibus jubetur g.

C. I. ¶ **Impuberes, & adolescentes in uno conclavi manentes, probatissimo seniori deputentur.**

An enim *Toletanum concilium quartum* c. 23.

Omnia h aetas ab adolescentia i. in malum prona est. Nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut si qui in clero impuberes k aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atri commaneant l, ut lubrica aetatis annos, non in luxuria, sed in disciplinae ecclesiasticis agant, deputari probatissimo seniori, quem & magistrum disciplinae, & testem vita habeant. ¶ Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foveantur: ut & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab injuria improborum. Qui autem his praeceptis resultaverint, monasteriis deputentur, ut vagantes animi, & superbi, severiori regula stringantur.

a. al. Gebardo. b. *Isid.* p. 14. c. 45. *Pann.* l. 3. c. 107. c. al. ipsi. d. al. osculatione. e. al. participium. f. al. coereone. g. al. approbatur. h. *Ans.* l. 7. c. 1. i. *Gen.* 6. & 8. *Prover.* 30. k. al. puberes. l. al. commorentur.

C. II. ¶ **Omnibus clericis communis est vita servanda.**

Item *Clemens in epist.* 1.

Dilectissimis a fratribus & discipulis, Hierosolymis cum dilectissimo fratre *Iacobo Coepiscopo* habitantibus, *Clemens Episcopus*. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim usus omnium, quae sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius illud, & sic inter mortales facta divisio est. ¶ Denique Graecorum quidam sapientissimus, haec ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia. [In omnibus i autem sunt sine dubio & conjuges.] Et sicut non potest, inquit, dividi aer, neq; splendor solis; ita nec reliqua, quae communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debent, sed habenda esse communia. Unde & Dominus per prophetam b loquitur, dicens: [Ecce quam bonum, & quam jucundum, &c.] ¶ Illius enim consuetudinis more tenent, etiam Apostoli c, eorumque discipuli, ut praedictum est, unq; nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Unde, ut bene nostis, erat multitudinis eorum cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, aut nostrum de his, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis & nobis erant communia; nec quisquam egens erat inter nos. ¶ Omnes autem, qui domos, vel agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorum, & reliquas res, quas habebant, afferebant, ponentes ante pedes Apostolorum, d. (sicut nobiscum quidam vestrum cognoverunt, & viderunt:) & dividebantur singulis prout cuique opus erat. ¶ Ananias autem vir subterus, & Sapphira uxor ejus, qui mentiti sunt Apostolos de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis praesentibus, in conspectu omnium circumstantium, in conspectu Apostolorum propter peccatum eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati suntambo Cetera, quae de talibus cognovimus, & vidimus, nec recodatione, nec demonstratione digna sunt. Quae propter hac vobis cavenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorum obedire praecipimus: quia hi, qui mandata eorum postponunt, non solum rei, sed extores sunt. Quae non solum vobis cavenda, sed & ceteris praedicanda sunt. ¶ Unde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, ut ab Apostolice rogulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras recte intelligentes, quae Domino vobis sitis, adimplere satagatis.

¶ In omnibus autem sunt sine dubio & conjuges. Verba haec absunt ab originali, in recentioribus conciliorum editionibus impresso, & duplus ipsius manuscripti codicis, uno *Vaticano*, altero *bibliotheca sancti Marci Florentia*, & ab *Ans.* l. 1. c. 1. non vero sententiam à Platone acceptam, haereticis quidam velabant Christianam religionem turbare. Ita enim scribit *Epiphanius* *lib. 32.* Primum quidem, quod ipse *Epiphanius* cum patre suo, & secta *Antistite Carpocrate*, ac sodalibus ejus communes esse hominum uxores sancivit, ex *Plat.* de republ. libris occasione nactus, & propriam concupiscentiam perficiens. Verum apud veteres enim Christianos, haec uxorum communione vehementer damnari solitam, *Tertullianus* in *Apologetico* evidenter testatur, his verbis. Omnia indistincta sunt apud nos, praeter uxores. In illo loco confortium solvimus, in quo solo ceteri homines confortium exerceant qui non amicorum solum modo matrimonia usurpant, sed & sua amicis patientissime subministrant, ex illa cetero majorum, & sapientissimorum disciplina, Graeci *Stocratis*, & Romani *Catonis*, qui uxores suas amicis communicaverunt, &c.

a. *Ans.* *ibid.* b. *Psal.* 132. c. *Ans.* d. *Ans.* c. 111.

C. III. *¶* Iuxta ecclesiam, clericorum claustra constituantur.

Item Eugenius Papa II. & Leo IV. c. 7.
Necessaria a-ctenim res exigit, ut juxta ecclesiam claustra constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus unum fit refectorium, et dormitorium, seu cætera officina ad usum clericorum necessaria. Ministri verò post Episcopum super eos elegantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornet, quam dehonestet.

Et supra spiritum concilio Romæ ab Eugenio II. primam habitum postea a Leone IV. innovat. Antea crebatur Leo IX. X. in atrio ecclesie alios adificia, nisi clericorum ponantur.

C. IV. *¶* Nec in atrio ecclesie, nisi clericorum adificia ponantur.

Unde Nicolaus Papa b.

Nulla e-ctificia in atrio ecclesie ponantur; nisi tantum clericorum.
¶ Feriendum legitur in concilio Salgonstadiensi, c. 12. quod habent in fine institutionis Barchara, & referunt ab Fome p. 5.

C. V. *¶* Clericus nihil seculare possideat.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

Clericus d[icitur] qui Christi servit ecclesie, interpretatur primo vocabulum suum: & nominis definitio neviolata, nitatur esse quod dicitur. Si enim *κλ[ηρ]ο* græce, fors tantum appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus fors, id est pars clericorum est. Quia autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur a Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: [Fors mea Dominus.] nihil extra Dominum habere potest. Quod si quidpiam aliud habuerit præter Dominum, pars ejus non erit Dominus: verbi gratia, si aurum, argentum, si possessiones, si variam suppellestem, cum istis partibus Dominus fieri pars ejus non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus hereditatis ejus, nec accipio partem inter cæteras tribus: sed quasi levita & sacerdos vivo de decimis, & altari servit, altaris oblatione sustentor. Habens s[ed] victum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus sequar.

C. VI. *¶* Nihil præter Deum debet curare, qui in ep[iscop]o sortem eligitur.

Item Ambrosius de fuga sæculi, cap. 2.

Cum perit Deum est, nihil debet curare, nisi Deum: ceteris impediatur necessitatis munere. Quod enim ad alia officia conferretur, hoc religionis cultui, atque huic nostro officio decerpitur. Hac enim vera est sacerdotis fuga, abdicatio domesticorum, & quadam alienatio charissimorum: ut suis se abneget, qui servire Deo elegerit &.

C. VII. *¶* Clericus & Deo devotus, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet.

Item Hieronymus ad quemdam suum fratrem, de duobus generibus hominum.

Dividunt genera Christianorum. Est autem unum genus, quod mancipatum di-vino officio, & deditum contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporali cessare convenit: ut sunt clerici, & Deo devoti; videlicet conversi. *κλ[ηρ]ο* enim græcè, latinè fors. In e-cti hujusmodi homines vocantur clerici, id est, sorte

electi. Omnes enim Deus in suos elegit. Hi namque sunt Reges, id est, se & alios in virtutibus regentes: & ita in Deo regnum habent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romanæ ecclesie, in signum regni, quod in Christo expectatur. Ratio verò capitis, est temporalium omnium depositio. Illi a enim victu & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia. Aliud verò genus est Christianorum, ut sunt laici. *κλ[ηρ]ο* enim græcè, est populus latinè. His licet temporalia possidere, sed non nisi ad usum. Nihil enim miserius est, quam propter nummum Deum contemnere. His concessum est uxorem ducere, terram colere, inter vitam & virum judicare, causas agere, oblationes super altari apponere, decimas reddere: & ita salvari poterunt, si vitia tamen benefaciendo evitaverint.

C. VIII. *¶* Clerici nihil proprium possideant.

Item Gregorius Augustinus Anglorum Episcopo, re-sponsum, c. 1. & 2.

Quia b[ea]ta fraternitas monasterii regulis erudita, fors non debet fieri c-cti clericis suis in ecclesia Anglorum, quia auctore Deo nuper ad fidem perducta est; hanc debet instituire conversationem, qua in initio nascentis ecclesie fuit Patribus nostris: in quibus nullus eorum ex iis, que possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. ¶ Si d[icitur] qui verò sunt clerici extra sacros ordines cõstituti, qui se non possunt continere, sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere: quia & de eisdem Patribus, de quibus præfati sumus, novimus scriptum e[ss]e, [quod dividebatur singulis, prout cuique opus erat.] De eorum ergo stipendio cogitandum, atque providendum est: & sub ecclesiastica regula sunt tenendi: ut bonis moribus vivant, & canendis Psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conservent. Communiter s[ed] autem viventibus jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum: cum omne, quod superest, in causis piis, ac religiosis erogandum est: Domino & magistro omnibus dicente [Quod s[ed] superest, date elemosynam, ecce omnia munda sunt vobis.]

C. IX. *¶* Clerici omnia communia esse debent.

Item Virbanus Papa omnibus catholicis, episcopo- id unico, c. 1.

Simus b[ea]t[us] vos non ignorare, quia hæcenus vita communis inter omnes Christianos viguit, & adhuc gratia Dei vigeret: & maxime inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, id est, clericos: sicut in actibus legitur Apostolorum & [Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una, nec quisquam eorum, quæ possidebat; aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia.] *¶* Quicunque vestram communem vitam susceptam habet, & vovit se nihil proprium habere, videat, ne pollicitationem suam irritam faciat: sed hoc, quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed præmium sibi acquirat: quoniam satius est non vovete, quam votum, prout melius potest, non perficere. Gravius enim puniuntur, qui vovum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui vitam sine voto finierunt; aut sine fide mortui sunt, & tantum bona egerunt opera.

a Aug. serm. 21. ad fratres in eremo. b Joan. Dineim vita, l. 2. cap. 37. Anselm. l. 2. cap. 3. c al. vivere. d 32. dist. si quis vero. Resp. 2. e Altor. 4. f al. Communia autem vita. g Luc. 11. h Ansel. lib. 7. c. 4. Ivo part. 2. c. 109. i al. boni. k Ab. 4. l laend. epif. c. 6.

C. X. *De eodem.**Item Augustinus in sermone de a communi
vita clericorum.*

NOlo, ut aliquis de vobis inveniatur male vivendi occa-
sionem. Providemus enim bona, ut ait Apo-
stolus *b*, non solum coram Deo, sed etiam coram omni-
bus hominibus. Propter nos, conscientia nostra suffi-
cit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pol-
lere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distingui-
te. Duæ res sunt, conscientia & fama. Conscientia ne-
cessaria est tibi; fama, proximo tuo. Qui fidens con-
scientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est. *¶ Infra c.*
¶ Nulli liceat in societate nostra habere aliquid propri-
um: sed si forte aliqui *d* habent, nulli licet; & qui ha-
berint, faciunt quod non licet. *¶ Infra.* *¶* Enthecam
nobis habere non licet. Non enim Episcopi est servare
aurum, & se revocare mendicantis manum. Quotidie
tam multi perunt, tam multi gemunt, tam multi inopes
nos interpellant, ut plures istos relinquamus: quia,
quod possimus dare omnibus, non habemus. Non habemus
ergo entheciam. *¶ Infra c.* *¶* Qui habere voluerit
proprium, & de proprio vivere, & contra ista præcepta
facere, parum est, ut dicam, non mecum manebit, sed nec
clericus erit. Dixeram enim, & scio me dixisse, quod si
nolent suscipere vitam socialem mecum, non illis tolle-
rem clericatum: sed seorsum manerent, seorsum vive-
rent: quomodo nosset, Deo viverent; & tamen ante
oculos posui, quantum malum sit à proposito cadere. Ma-
lui enim habere cæcos, vel claudos, quam plangere
mortuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quo-
modo ergo quicumque voluisset extra manere, & de suo
vivere, non tollerem ei clericatum: ita modo, quia pla-
cuit illis, Deo proprio, socialis hæc vita, quisquis cum
hypocritis vixerit, quisquis inventus fuerit habens prop-
rium, non illi permitto, ut inde faciat testamentum;
sed delebo eum de tabula clericorum. *Item sup. l.* *¶* Qui
non vult mecum manere, & in communi vivere, habeat
libertatem; sed videat, utrum habere possit felicitatis
hereditatem *g*.

¶ Initium hujus capituli usque ad vers. Qui habere voluerit.
*Legitur in sermone 2. de communi vita clericorum seu 52. ad fratres in
eremo. cætera vero partim in sermone 53. ad fratres in eremo, sive
serm. 3. de communi vita clericorum, partim in eodem 52. sive 2. de
quibus sermonibus adnotatum est supra, dist. 66. Partem hujus capi-
tuli refert Beda in comment. 2. Cor. c. 8. sub hoc titulo. Ex sermo-
ne de vita & moribus clericorum.*

¶ Qui non vult. In sermone ipso præcedenti c. certe ego. *infra.*
*eadem: & pauca interjecta sequuntur, qui hoc non vult, habeat
libertatem, &c.*

C. XI. *¶* Non licet habere proprium iis, qui suis
renunciant, & communiter vivere
spoliunt.

*Idem sermone tertio h. de communi vita
clericorum.*

NON dicatis aliquid proprium: sed sint vobis omnia
communia. *¶ Infra.* *¶* Quicumque autem in tan-
tum progressus fuerit malum, ut occulte ab aliquo li-
teras, vel quodlibet munus accipiat, si hoc ultro confi-
tetur, parcatur illi, & ore pro illo. Si autem depre-
henditur, atque convincitur, secundum arbitrium Pres-
byteri, vel præpositi gravius emendetur. *¶* Cum
hujus nostræ congregationis fratres non solum facul-
tibus, sed voluntatibus propriis in ipsa ordinationis
susceptione renunciant, & se per promissam obe-

a Serm. 52. ad fratres in eremo. In conc. Aquiligr. c. 112. Ansel.
lib. 7. cap. 6. *b* Rom. 12. *c* 2. Corin. 8. *c* Beda 2. Cor. 8. 11. q. 3.
non sunt audiendi. *d* aliquid. *e* orig. *e* Infr. 2. q. vobis enim.
Serm. 53. *f* Serm. 53. in extremo. *g* al. aternitatem. *h* Et
epist. 109. ad monachos.

dientiam penitus aliorum potestati, & imperiis in Chri-
sto; & pro Christo subdiderint; certum 2. est eos nihil
habere, possidere, dare, vel accipere debere sine supe-
rioris licentia. Quod si propinquus, vel amicus, vel
quilibet frater cuiquam aliquid offerre voluerit, pri-
mo quidem Priori innumeretur, & sic suscipiatur, si ipse
mandaverit. De quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod
Priori placuerit.

¶ Caput hoc sumptum est ex sermone 3. de communi vita clericorum, in quo regula B. Augustini continetur, ac repetitur epist. 109. sed in ea ad monachos oratio convertitur.

1 *¶* Cum hujus nostræ. *¶* Hæc usque ad vers. certum est non sunt invento quod B. Augustinum.

2 *¶* Certum. *¶* Hæc habentur in prima regula, c. 4.

C. XII. *De eodem.**Idem tractatu 10. ad c. 12. Joanni.*

Exemplum Domini accipe conversantis in terra
Quare habuit loculos, cui Angeli ministraverunt,
nisi quia ecclesia ipsius loculos suos habitura erat? Quo-
re furem admittit, nisi ut ejus ecclesia fures patienter to-
leret?

C. XIII. *¶* Ecclesiarum propriis, terram
dispensatores efficiuntur.

Item Prosper b de vita contemplativa, lib. 2. cap. 9.

Expedit facultates ecclesie possideri, & proprias per-
fectionis amore contemni. Non enim propria sua
sed communes ecclesie facultates: & ideo quisquis
omnibus, quæ habuit, dimisit, aut vendidit, in rei suæ con-
tempor, cum præpositus fuerit factus ecclesie, omnium
quæ habet ecclesia, efficiat dispensator. Deinde sanctus
Paulinus, ut ipsi melius nosset, voluit prædia, quæ suo
erant sua, vendita pauperibus erogavit: sed cum factus
esset Episcopus, non contempsit ecclesie facultates, sed
fidelissime dispensavit. Quo facto satis ostendit, & pro-
pria debere propter perfectionem contemni, & sine
impedimento perfectionis posse ecclesie facultates, quæ
sunt profecto communes, possideri. Quid sanctus Hil-
arius? nonne & ipse omnia bona sua aut parentibus reli-
quit, aut vendita pauperibus erogavit? is tamen, cum
merito perfectionis suæ fieret ecclesie Arlatis Episcopus,
quæ illa tunc habebat ecclesia, non solum possedit,
sed etiam accepit, fidelium numerosis hereditatibus
amplavit. Ipsi ergo sancti, tam perfecti Pontifices,
factis evidenter clamant, posse, & debere fieri, quod
fecerunt. Quotique homines tam secularium, quam
divinarum rerum sine ambiguitate doctissimi, si scia-
tes ecclesie debere contemni, nunquam eas debuerunt,
qui omnia sua reliquerant, retinere *e*.

C. XIV. *¶* Diaconi, vel quilibet religiose profusa
regularem vitam ducere co-
gantur.

*Item Gregorius Felici Episcopo de Acropoli,
lib. 2. epist. 29.*

Quoniam f. Velina, Buxentina, & Blandina ecclesie,
quæ tibi in vicino sunt, confligunt, sacerdotis nostrum
vacare regimine, propterea fraternitatis tuæ earum so-
lenniter operam, visitationis injunximus, illud præ-
cipimus commones, ut ubi præfatarum ecclesiarum
sive diæcesos earum, vel Diaconi, vel religiosa peccata
inventæ fuerint, districtè canoniceque vivant.

C. XV. *¶* Quare in primis ecclesia prædia
vendebatur.

Item Melchiasdes Papa.

Furtivam g. ecclesiam in gentibus Apostoli prævidi-
bant: idcirco prædia in Iudæa minime sunt adepta,
sed præcia tantummodo ad fovendos egentes. At vobis

a In prima regula, c. 4. *b* Et in conc. Aquiligr. c. 31. *c* Hæc
sunt præfectio communia. *d* orig. *e* Addita ex orig. hæc clausula
e al. suscipere. *f* Ansel. 17. c. 7. *g* Petyc. 1. 2. 11. 17. *h* Barthe-
l. 2. c. 1. *i* vop. 3. c. 4. *j* 7. Pann. 1. 2. c. 9.

cum inter turbines, & adversa mundi succresceret ecclesia, eoque pervenit, ut non solum Gentes, sed etiam Romani Principes, qui penè totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vit religiosissimus Constantinus, primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem, sub suo degentes Imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricare ecclesias, & prædia tribuere posse constituit. Denique idem præfatus Princeps donaria immensa contulit, & fabricam templi primæ sedis beati Petri principis Apostolorum instituit: adeo, ut sedem Imperialem, quam Romani Principes possederant, relinqueret, & beato Petro, successoribusque a suis profuturam concederet. Idem verò præfatus b in sancta synodo, quæ apud Nicæam congregata est, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait: Vos à nemine dijudicari potestis: quia solius Dei iudicio reservamini. Dii etenim vocati estis: & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tempore, & deinceps, vni religiosissimi non solum possessiones, & prædia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecraverunt, edificantes basilicas in suis fundis in honorem sanctorum martyrum per civitates, ac monasteria innumera, in quibus peret Domino ferventium conveniret.

¶ Cæteri etiam collatores Melchisedem erant: quod constare non posse resti animadversit auctor glossæ. Fuit enim in hoc capite nomen Nicæna synodi: quo tempore (ut ex ipsa synodo, Eusebio & cæteri historiæ apparet) jam Melchisedem obierat. Habetur autem in scripto de primitive ecclesia, & misericordia Constantini, quæ in collectione Isidori, Lucetia huius impressa sequitur statim post sententiam Melchisedem, quemadmodum supra, dist. 18. ad c. decreta, ablatum est.

C. XVI. ¶ Quare prædia fidelium hodie ab ecclesia non alimentur.

Item Urbanus Papa, epistola unica, c. 1.

Videntes & autem summi sacerdotes, & alii, atque levites, & reliqui fideles, plus utilitatis posse conferre, si hereditates, & agros, quos vendebant, ecclesiis, quibus præfidebant, Episcopi traderent; eo quod ex sumptibus eorum, tam præsentibus, quam futuris temporibus plura & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ad ducentibus, quam ex pretio ipsorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum vivere. ¶ Ipse verò res in ditione singularum parochiarum Episcoporum (qui locum tenent Apostolorum) erant, & sunt usque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus. E quibus Episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius poterint, ut nemo in eis egens inveniat. ¶ Ipsæ enim res fidelium oblationes appellamur, quia Domino offeruntur. & infra, c. 3. ¶ Memorans ego augmentationibus ac cultibus in tantum ecclesiis, quibus Episcopi præfident, Domino adminiculante creverunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, ut nullus sit in eis, communem gerens vitam, indigens: sed omnia necessaria ab Episcopo, suisque ministris percipit. ¶ Ideo, si aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc avellere nitatur, jam dicta damnatione feriatur.

C. XVII. ¶ De eodem.

Item Augustinus f. tractatu 62. in Ioannem. Hæbat g. Dominus loculos, & à fidelibus oblata

a al. f. præfubus. b ii. quæst. 5. c Anselm. l. 7. c. 6. d. h. c. 3. f. v. p. 3. c. 5. d al. f. idem. e al. d. i. g. j. al. d. g. e. 31. f. h. e. d. ad c. 11. l. 6. & ibi glossa ordin. g. Anf. l. 1. c. 31. f. h. c. 11. 24.

conservans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiastica pecuniæ forma est instituta, ubi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandum esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecuniæ servetur à sanctis: sed ne Deo pro ista servietur, & propter inopiam timorem iustitia deferatur.

2 ps. Hic omnibus auctoritatibus claret, quod clericis nulla modo licet habere quid primum: quod si habuerint, non clericis erunt, non tamen clericatus eis tollendus est.

C. XVIII. ¶ Clericus non tollitur eis, qui volunt habere aliquid proprium.

Unde Augustinus in serm. 2. b. de communi vita clericorum.

Certe & ego sum, qui statueram, sicut nollis, nullam ordinare clericum, nisi qui mecum veller manere: aut si veller recedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum: quia deleret sanctæ societatis promissum, & coeptumque consortium. Ecce in conspectu Dei, & vestro, nullo consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & ecclesia sua, maneat ubi volunt, & ubi possunt: non eis aufero clericatum: nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito: sed peius est simulare propositum. & post pauca. ¶ Si non d. servat sanctitatem foris, dimidius cecidit: si verò intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo ut habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini eum tollo nolenti mecum communitate vivere.

Contra sunt alia auctoritates, quibus conceditur propria habere, non solum aliis, sed etiam Episcopis.

C. XIX. ¶ De rebus propriis vel acquisitis Episcopis hereditibus suis derelinquant.

Unde in concilio Agatheni, c. 48. legitur.

Episcopi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hereditibus suis, si voluerint, derelinquant. Quiddam verò de provisione suæ ecclesiæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus e, sive de oblationibus, omnia s. in iure ecclesiæ reservare censuimus.

C. XX. ¶ De eodem.

Item ex concilio Martini Papæ, g. c. 11.

Manifesta autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, his qui circa ipsos sunt, presbyteris, & diaconis; ut si episcopo contigerit inopinatus transitus, res ecclesiæ nullo modo possint minui, & perire, neque res propria Episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ: ut nec ecclesiæ incurrat damnum, nec Episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proficiatur.

C. XXI. ¶ De eodem.

Item statutum est in canonibus Apostolorum, c. 40. ubi legitur.

Int b. manifesta res propria Episcopi, (si tamen habeat proprias) & manifesta Dominicæ: ut potestatem habeat de propriis moriens Episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit, derelinquere: nec sub occasione ecclesiasticarum rerum ea, quæ Episcopi esse probantur, interdicant. Fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut servos. Et iustum est hoc apud Deum & homines: ut nec ecclesiæ detrimentum patiatur ignorance rerum Pontificis, nec Episcopus, vel ejus propinqui sub obtentu ecclesiæ præferantur, & in causis incidant, qui ad eum pertinent, morsque ejus injuriis malæ famæ subiciatur.

1 ¶ Morsque ejus] Antè legebatur, morsque ejus in-

a Matth. 6. b aliter 52. ad fratres in eremo. c Anselmus lib. 7. cap. 6. d Si servat, orig. e aliter frugib. f aliter omnia iure. g In cap. Martini Bracaren. ex can. 4. concil. Antiocheni, mutatis verbis, sed salva sententia. h Anselmus lib. 6. cap. 107.

C. XXVIII. *De eodem.*

Vnde Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 50.
Silla nostra sunt, sed pauperum: quorum procuratio-
nem quædammodo gerimus, non proprietatem nobis u-
surpatione damnabili vindicamus.

*Quis non est, quomodo liceat clerici habere proprium, & quomo-
do non. Item quomodo res ecclesie per prebendas de iudiciis possint.*

QVÆSTIO II.

Nunc queritur, si sacerdotes aliqua de rebus ecclesie de-
dissent, an his, qui eas acceperunt, aliqua firmi-
tate consistant. Quod res ecclesie nullo modo distra-
hi possint, & abstracta possideri, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *¶ Ecclesia pecunias auferens velut homicida
damnatur.*

Item Stephanus Papa.

Qui e Christi pecunias, & ecclesie aufert, fraudat,
& rapit, ut homicida in conspectu iudicis depu-
tatur.

*In epistola Stephani primi, qua exant, cepit hoc non habere.
Sed in epistola prima Anacleti, ex quo citatur a Burchardo &
Irene, & in concilio Trionensi, & infra ead. c. qui abstulerit. Idem
etiam legitur apud Lucianum Papam.*

C. II. *¶ Quidquid de sacratu vasis, vel ministerii
a quolibet clerico usurpatum fuerit, eccle-
sie restituatur.*

Item Pelagius Hostilius Episcopo.

Augustino nostre sedis notario suggerente didici-
mus, quod ei dilectus tua directis apicibus indicat-
set, quosdam de clero tuo, & maxime parochiarum ad
te pertinentium, non pauca sacra vasa, vel ministeria
distraxisse, & aliqua huiusmodi perpetrasse, quæ a re-
ligioso aliena sunt propositis. Charitatem vero tuam
(ut hoc competenti sollicitudine debeat insequi, vel ul-
tisi) nostra præceptionis auctoritate cupis communiti.
Quæ de re præsentibus mandamus affectibus, ut compe-
tentis vivacitatis instantia, quidquid de sacratu vasis
vel ministerii a quolibet clericorum usurpatum vel dis-
tractum fuisse compereris, sine cuiusquam moræ in-
terventu exigere non dimittas, & ecclesiasticis usibus
reformare.

C. III. *¶ Quidquid Domino consecratur, ad jus
pertinet sacerdotum.*

Item Bonifacius d. Papa.

Nulli e liceat ignorare, omne quod Domino conse-
cratur, sive fuerit homo, sive animal, sive ager, vel
quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sancto-
rum Domino erit, & ad jus pertinet sacerdotum. Pro-
pter quod inexcusabilis erit omnis, qui a Domino &
ecclesia, cui competunt, aufert, vastat, invadit, vel eri-
pit, & usque ad emendationem, ecclesieque satisfactio-
nem, ut sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit,
& communicetur.

C. IV. *¶ Excommunicationi subjaceat, qui
ecclesiastica prædia invadit.*

Item Gregorius VII. lib. 6. Regeste, in concilio, c. 1.

Quicunque f. militum, vel cuiuscunque ordinis, vel
professionis persona, prædia ecclesiastica a quo-
cunque Rege, seu seculari Principe, vel ab Episcopis in-
vius, seu Abbatibus, aut aliquibus ecclesiarum rectori-

*a Et infra. q. 7. quod autem. & si autem privatum. b privati-
onem, qua nobis sufficiunt, possidemus.] orig. c Anacletus epist. 1.
c. 7. Lucius ca. 6. In concilio Trionensi, c. 7. Burch. lib. 11. cap. 18. Ivo
p. 1. c. 11. d. & cap. c. 303. al. Ex decretis Bonif. Papæ. e Polyc.
lib. 1. tit. 17. Burch. lib. 1. c. 17. Ivo p. 14. cap. 87. Pamorm. lib. 3. c. 113.
f Polyc. lib. 1. tit. 17.*

bus susceperit, vel invaserit, vel de rectorum depravato,
seu vitioso consensu tenuerit, nisi eadem prædia ecclesie
restituerit, excommunicationi subjaceat.

C. V. *¶ Sacrilegii crimen incurrit, qui prædia
ecclesiastica vexat.*

Item Pius Papa, epist. 2.

Prædia a divinis usibus tradita, quidam humanis ap-
plicent usibus, & Domino, cui tradita sunt, ea subtra-
hant, ut sibi b interserviant. Quapropter ab omnibus illi-
us usurpationis contumelia depellenda est: ne prædia
usibus secretorum cœlestium dicata, a quibusdam irru-
entibus vexentur. Quod si quisquam præsumpserit, ut
sacrilegus habeatur.

C. VI. *¶ De eodem.*

Item Anacletus Papa c. epist. 1.

Qui d. abstulerit aliquid patri vel matri, dicitur hoc
peccatum non esse, homicida particeps est. Pater
noster sine dubio Deus est, qui nos creavit: mater verò
nostra, ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter rege-
neravit. Ergo qui e Christi pecunias & ecclesie rapit,
aufert, vel fraudat, homicida est.

C. VII. *¶ Quadruplum restituit, qui res
ecclesie invadit.*

*Item Ioannes Papa I. ad f Zachariam Archi-
episcopum.*

In antiquis ecclesie statutis decretum est, ut qui a
liena invadit, non exeat impunitus, sed cum multi-
plicatione omnia restituat. Vnde & in Evangelio g
scriptum est: [Quod si aliquid defraudavi, reddo
quadruplum.] Et in legibus h. sæculi cautum habe-
tur: [Qui rem surripit alienam, &c.] ut infra in auctori-
tate Eusebii Papa.

C. VIII. *¶ Pro tenore secularium legum punian-
tur invasores rerum ecclesi-
asticarum.*

*Item Gregorius ad Constantinianum Regem Gallie,
lib. 4. epist. 33. seu c. 77.*

Cum i devotissimam k Dominam sciam de eccle-
sti vita, atque l remedio anime sue sedulo cogi-
tate, culpam me committere vehementer existimo, si
ea, quæ pro timore omnipotentis Domini sunt sugge-
renda, siluero, & te sanctissimam de ecclesiastica pace
sedulo non commovero. Nimis me Iuliani fratris &
Coepiscopi nostri proclamatio nuper contristavit, ma-
xime cum villa, suæ videlicet ecclesie, a nequissimis
prædonibus sint depradata, atque nocturnis incendiis
more furum combusta: & dum iidem maligni juxta
nostri prædecessoris Bonifacii decreta pro violata i e-
manitate illud emendare noluerint, dum & sæculi leges
ita se habere voluerint, lege vulgari reſte, in qua sic scri-
bitur m. [Si quis manu armata usque ad quatuor ho-
mines in vicum alterius ad malefaciendum venerit, ille
qui prior est, pro illicita præsumptione componat so-
lidos nongentos: sequaces verò ejus, unusquisque so-
lidos octaginta. Si verò incendium fecerint, ibi novi-
es tantum componant: si prædam verò, in quadruplum
restituunt.

*¶ Initium huius capituli usq. ad vers. siluero. est acceptum ex
epistola raticana. Reliqua non sunt inventa.*

i ¶ Violata] *Hæc distinctio abest à plerisque, vetustis, & hic, &
in sequenti capite, ubi in vulgatis est, emunitas violata.*

*a Polycarp. ibid. Anselm. lib. 3. cap. 36. Ivo part. 13. c. 39. b al.
suis usibus. c Et in epist. Lucii. c. 6. d Polyc. ibid. Burchard.
lib. 11. cap. 18. Ivo part. 14. cap. 88. e Supra, ead. qui Christi.
f Et in epist. 2. Eusebii Papa ad Ægyptios, & in decret. Iulii. c. 1.
& Symmachus in 1. synodo. g Luc. 19. h f. ead. in legibus.
i Burch. lib. 1. c. 26. Ivo p. 13. c. 36. k serenissimam. l al. patriæ,
arg. anime sue vita sedulo. m lib. 1. legum Longobard. tit. de ag-
gref. in vic. fact. leg. 1.*